

אונגערעכט, דא יא דער גייסמליכע ניכט דען גרוגה-
שטיקען פרעדיגע, זאגדערן דען מענטשן! ווען דעם-
נאך דער גרוגה-בעזיטצער ניכט קאמפארט איזט,
זאך מרוכט ער דעם קאמפארטשען גייסמליכען קיינע
אבנאבען צו ליסטען. ביא דער אבשיממונג
בעשטאטיגע דער אויסשום דענאך מיט 11 גענען
3 שטימען האט ערוועהנטע אורטהיל געגען דען
יודישען גרוגה-בעזיטצער. דער קאמפארטשען-שפאל
מעלדערע יעדאך גענען דיעזעס אורטהיל דא אפ-
פעללאציאן אן. דער גענענטשאנד ווירד נון צום
מיניסטער אונד פאם מיניסטער אן דען אָבערסטען
גערעכטס-האָף וואנדערן, וואָ דערזעלבע וואָהל נאָך
מאכעט יאהר, אים פֿאַרטיגע מיט מעהרערען דער-
ארטיגען פֿראַגעסטיק רודיג שלאפען ווירד. אללע-
פאללס זאָלען דער יודישען גרוגהבעזיטצער אַבער-
אלל דא אַצהלונג פֿערווייגערן דא
אויגען האָך ניכטס געשעהען קאנן, בעפֿאַר דער
אָבערסטע גערעכטס-האָף איינע ענדליטיגע ענט-
שפּירונג פֿאַללש!

(באראן קאנינגסווארטער
אונד איין אנט-סעמיטישער
הוממאכער). אויס ווען ווירד פֿאַלגענדעס
מיטגעטיילט: דיעזער טאנע ערשינען באראן קא-
נינגווארטער, דא אַיינציג יודישע מיטגלידע דעם
עסטערהייטשען, הערענע-הויזעס (אָבער-הויזעס)
אין דעם מאנאצינע האָרעפֿאַרראגערען הוט-
פֿאַבריקאנטען אין דער קאַנטהענער-שטאטע, וואָ
ער זיך געוואהליך איינע גייען הוט צו קויפֿען
פֿעלגענטע, דיעזעס געשאה זאָ ציעמליך אינמאל מא-
נאליך, וועס האלב דא פֿערקייפֿערניגען וועלכע
אום אונטערען דא קונדען בעדינטען, דען הערן
באראן רעכט גוט קאנטען, אלס דיעזער זיך ריעס-
מאל פֿאַן איינער דיעזער פֿערקייפֿערניגען איינען
הוט ציינען ליעס, זאנטע דיעזע אין טרויגעס טא-
נע; הערר באראן אין ווערע זאָ קום מעהר
בעדינען; מין הערר האט מיר נעמליך דאָ שטעל-
לע געקונדיגט! אונד וועס האלב געשאה ריעס?
(פֿראנצוסער קאנינגסווארטער מיט טהיילענע-
מענדער פֿיננליכקייט) פֿערשטעהען זאָ פֿעלליכטיג
דאס געשאַפֿט ניכט? דיעס איזט ניכט דער
פאלל (ערווערטערט דאס מאַרדען מיט איינע טיע-
פען זיפֿצער), אללין דער הערר האט עפֿאָהרען,
דאס איך זיך ביי אונד זאָ קונדיגע ער מיר
זאָגליך מיט דער בעמערקונג: איך הולדע איינען
יודען אָדער איינע יודן ניכט אין טיינעס הויזע! -
הערר קאנינגסווארטער ליעס דאָ היטע ליעגען אונד
ענטפֿערטע זיך, אָהנע אין וואָרט צו שפֿרעכען,
אום דעם מאנאצינע - צופֿאַלליג געהאָרט דאָס
הויז אין וועלכעס דעם מאנאצינע דעם אַנטי-סעמי-
טישען הוט-מאכערס זיך בעפֿאַנד, עבענפֿאַללס

איינעס רייכען יודען, טאנע ארויף ערהעלט דער
פֿאַבריקאנט, נאמירליך אויף איינשטימען דעם בא-
ראן קאנינגסווארטער, איינע געריכטליכע קונדיגונג
זיינעס לאָקאלעס, איבערהיעס פֿעראנשטאלטעטע
הערר קאנינגסווארטער איינע געלד-זאמלונג, אום
דער ערוואַהנטען פֿערקייפֿערן, וועלכע נור דעם-
האלב איינע שטעללע פֿערלאָך, דא זיא יידיש
איזט, איינע איינע הוט-העללונג צו ערריכטען!
- דער הוט-פֿאַבריקאנט ערקלאָרטען נון וואָהל אין
דען צייטונגען פֿיערליך, דאס ער קיין אַנטי-סעמיט
זיא, דאָך דאָ ריינע קאם פֿיר איהן אין וועניג
- צו שאַפֿט!

(אייין יום הדין פֿיר דא
אנט-סעמיטישען) ווירד לאסטען הער אונ-
טער הונוויז אויף דאס פֿאַריגע נומער דען "שלוס"
דעם פֿאַצעסעס געגען דא יודע געלד-ליג-
דער ער אין פעטער (שאַפֿאָרדער קאָמיטע)
פֿאַלגען; דאָ ערריכטעס פֿערהאנדלונגען בענאנגען בע-
רייט אום 10 דיעזעס גערעכטס-פֿאַרזעט זשיג-
מאַנדאוויטש לאסט דא אונטערקלאַנטע
פֿאַרפֿהרען אונד עראַפֿענטע דא זיטצונג, אינדעם
ער דעם שטאטעס-אנוואלטע דאס וואָרט צור שטעל-
לונג דער אַנקלאַנע ערטהיילט, דיעזער ערהאָב
שטאטעס-אנוואלט שטעללע דא אַנקלאַנע
וועגען, אפֿוועינגעלונג צום אפֿווערהי וועגען, טהייל-
נאחטע אן דעמעלבען אונד וועגען, דיעבשטאטעס-
דען ערסטען אונד צווייטען טאג נאחם דאס פֿער-
האָר דער אַנקלאַנטען אין אַנשפּירן, זאָמטליכע
שטעללעטען אין אַברע דע, זיך אן דען קרא-
וואללען בעטהייליגט צו האבען; זאָ בעהויפטעטען,
דאס אין ערסטע דען נאכטפֿאַרניגען פֿאַלגען פֿאַן
דער אום 2 איינעס ביא עפֿשטיין פֿאַלגעט-
געפֿונדענען פֿלינדערונג קענטניס ערלאנגט האבען,
זאָ וואָללען געהאָרט האבען, דאס 6 רעמדע,
אונד ניכט איינע-הייטשען דען דען רויב אונד
דא פֿלינדערונג ביא עפֿשטיין פֿאַלגעט-
האבען; דאָ געשעהנדיגעס פֿאַס צווייטע טאג אונד
שטעללען זיך זאָ דא, אלס וועגן זאָ נור אויף דען
"פֿיער-אראיס" אין דא ריכטונג דעם פֿיערס גע-
נאנגען וואָרען, דאס אַבער בערייטע געלאָשט וואָר,
אלס זאָ דאָהן קאמען, דאמאלס זאָלל אללעס פֿאַן
דעם געוואלבען שאָן אויף דער נאכט צערשטייט
געוועזען זיך, דער אַרסט-ריכטער איזט אַבער דענ-
נאָך געשטאַנדיג, דאס ער ביים פֿיער ער-
שיינען אונד דאָרט דא אַנווענדען איינהייטישען
צום לאָשען דעם פֿיערס אויפֿעפֿאַרדערט האבען,
וואס אין פֿאַלגע זיינע איינשטימען אויך געשאה -
ביא דעם אום 10 בענאנגענען צייגע-פֿערהאָר וואָר-
דע קלאַנגעשטעללט, דאס דאָ ריכטער פֿאַן דער
זאכע מענטניש האבען מוסטע ווייל איהם דער

איינע ציינע איינס געזיכט זאנטע, דאס ער מיט איהם
צוזאמען אין אַקאל דעם געשאַדנען יודישען
קורפֿאנטעס און גער היינטיגע וואָ זאָ דען
יינגערען יאָהאנן סאלאמען ב א ד אַ אַנטפֿאַרען.
דאָך וואס דיעזער דאָרט טהאט, קאָנטען זיא ניכט
בעמערקען, אין ציינע בעהויפטעטע זאָהר, דאס
דער ריכטער הער פֿעללישען ליעס: "קונדער; געב:
אכט, דאס קיין פֿיער ענטפֿעהען, וואָ דרוגען,
ווייל דער היינטיגער שטראָה בערדעקען דיעזער
שטעהען, אונד זאָ קאָנגען וואָ אַללע צוגורנדע גע-
הען! - דאס צייגענע פֿערהאָר בראכטע ביזער
קיין בעמערקענטעוועטהעס מאַמענט צו טאנע, אונד
דא אַויסזאנען הער ציינען מאכען דען איינדרוק, אלס
ווירדען דיעזעלבען אונטער איינעס מאַרדאלישען רויב
שטעהען, אונד אלס האַמטען זיא פֿעללע צו זאנען,
וואס זיא ליעבער פֿערשוויגען, - דאס צייגענע פֿער-
האָר דיערע אום 13, אונד 14, אום זאמטאג העל-
טען דא פֿערהייראטע איהרע ערען, - איינע בע-
שיממטערע אַויסזאנע מאכטע נור דא ציינען פֿירא
געאָר מיליא, וועלכע מעהרע צייטע מאַהאפֿט
מאכטע, דא דאס געוואלבע מיללעריס ערביצונג
זא זאנטע אונטער אַנדערס פֿאַלגענדעס: "אַזעף
קאדרא-דילאטש' שיע: פֿאַנענט דען יודען, דענן
ער לויפֿט! - אלס זיא נאך הויזע גינג, האַמטען זיא
דען נאָמאַר רופֿען: "קונדער, געהעט צור טראַגעט
ניכט, דאס ברייטע איהר אַהענדיק ניכט צו צוועט-
צען! - אויך דא געשאַרטיגע פֿאַמליע מיללע, יא-
קאָב, יאַזעף אונד מאַקס מיללע, וואוירדען פֿערנאָט.
מען, זיא ערקאנטען אונטער דען שטאַמען דא
אַנקלאַנטען, - דער 29 אַהריגע יאַזעף מיללע,
ערצאָהלט דען הערנאנג פֿאַלגענדעס מאַמען: "ביז
צו דעם אויסברוכע דער קראוואללע האַרטע אַך
מאכעס בעלידיגענדע וואָרט, אונד פֿאַר דער ער-
טע נינג שאָן דא רעדע מאן ווערדע דא יודען פֿער-
טרייבען, פֿאַר דעם 28 נאב עלעס יעדע נאכט אים
ווירטהעס הייזע אין צעב-פֿאַלגען, אויך אַך נינג אום
28, אַבערס אן דאס ווירטהעס הייזע; זא זאנטע דער
ווירטהע דאָ מ אַן ק אָ ש, עס וואָרע גוט, דא יודען
ענדליך דאָך צו פֿערטרייבן ען, דענן זיא
לעבען צו גוט; דער מוטלע אין דיעזער נאכט דער-
ערטע ביי 3 אַהרע מאַרדענס, דאמאלס ערקאנטע
אויך דען לאדעסלום מיליא, און דער שטימעט,
דען אַך אום אַנדערן טאג צור רעדע שטעללעט
דער מיר אַבער ערווערטערט: "עס ווירד נאָך בעס-
טער קאָמען! דען אַנדערען אַבער בענאנגען דער
קראוואלל אום 8 אַהר, אויך פֿערשעקטע מיד, קאם
אַבער שפֿאַטער הערפֿאַר אונד זאָ מיליא, מאַקעה
לאדעסלום מאַרקאָל, יאַזעף נאָר, אונד זיינע ביינע
זאָהנע, וואָ געפֿלינדערט וואָרע, אויך פֿאַר דעם
געוואלבע זאָ אַך מעהרעיע אַנקלאַנטען, אלס

זאנט, דער בויער אָדער דער לאנדס-קנעכט פֿאַס קאזער -
פֿראנצוס וויר אַבער דען מיניסטער אָדער דען גענעראל; וואס
איזט דער קאזער? - געוויס, דא אַנטוואָרט דיעזער האָב-
געשטעללשען דערען ווירד נאָנג אַנדערס לויפֿען, אלס יענע
דעם בויערס אָדער דעם לאנד-קנעכטעס, דער מיניסטער
אָדער דער גענעראל ווירד נעמליך איינע רעאָרטיגע פֿראנצוס
עשווא וויא פֿאַלגט בעאנטוואָרטען; דער קאזער איזט אין
הערה, דער פֿיר דאס וואָהל-געגעןען זיינעס פֿאַלקס אונד
זיינעס לאנדעס אָרטס, ער אַנטשעציינעט דא געזעצע,
וועלכע זייטעס דעם פֿאַרלאַנגענט אונד דער העינערונג
איהם אַנטערבייטעט ווערדען, אונד דער קאזער איזט עס
אויך, דער פֿיר דא פֿערהייראטע דעם שטאטעס איינ-
טרייט, דענן ער פֿיהרט דען אָבער-געטעהל אין דער אר-
טע! - דיעזען בערעפֿה האבען דער מיניסטער
אונד דער גענעראל פֿאַס קאזער! - וועגען זיא אַלוא, הערר
סאנדערס, דער בויער אונד דער מיניסטער, דער לאנדס-
קנעכט אונד דער גענעראל זינג אין נליכעס מאַסע טרייט
אַנטשעיהאנען דעם קאזערס. אַבער דער בויער אונד דער
לאנדס-קנעכט פֿירט ען דען קאזער דאָך מעהר,
אלס דער מיניסטער אונד דער גענעראל, זיא דענקען זיך
נאָנג עשוואס אַנדערעס אונטער דעם בענעפֿאַר קאזער, אלס
דא האָבן געשטעללשען פֿערוואַלטיקייטען, נון וויססען זיא
שאָן מין ליעבער הערס גענעראל זינג אין נליכעס מאַסע טרייט
נליכען, זיא זינג דאָ ביי ערן, דא לאנדס-קנעכטע
נאָסעס; וויר געלעהרשען אַבער זינג דא מיניסטער, דא
גענעראלע נאָסעס! דעסחאלב זינג זיא נאמירליך נאָסעס.
פֿירטשענע, אלס וויר! . . .
(פֿאַרזעצונג פֿאַללע)

זיא וואָללען ערסט איין "קאבנאליסט" ווערדען?
(פֿראנצוס סאנדערס מיט בעפֿעמדענדעס קאפֿ-שטימעלן)
אויך האַמטען געלויבט, אום ניכט פֿאַסעס צו ווערדען,
דאצו מרוכט מאן דאך ווערדען לאנגע צייט, נאָך נאָסע
מיוע, פֿאַן אַיזט איין שטיק שווייגע-פֿלייש! אונד דא
נאנצע פֿאַסמייניקייט איזט אַך זונט אונד רויך אַפֿינענא-
גען! - נור דאס ווירקליך, פֿאַרמאט וויך העלט אַך ביז
יעצט פֿיר איינע שווערע אויפֿנאכט, דא מיט פֿעלען
אָפֿערען אונד ענטוואַנגען פֿערברעןען איזט! - קאָנגעט
איהר, הערר ראבבי, מיר ניכט עקלאָרען, וויא זאָ אַך, אלס
אַנוויסבערענע מענטש, פֿאַרמאכטען זיך קאנן, אלס
זיא אַנליך זיא שאָן זייט יאהרען מיט קאבנאליסטישען
שטודיען זיך בעפֿאַסטען? -
זיא האבען יעצט אַנטייענדע ועהר גוט געפֿראנט!
(ערווערטערט פֿערדאָ מיט וויכטליכע לעבנאפֿטיקייט) אויך
ווערדען איינען יאָהר, דאָך איין ביישפּיל ערקלאָרען זיא
דאס מאַנליך אַיזט, דאס איז הערר סאנדערס, נאָסעס.
פֿירטשענע זינג, אלס אַך! וועגען זיא דאך! וועגען וויר איי-
נען בויער אָדער איינען לאנדס-קנעכט פֿראנצוס; וואס איזט
דער קאזער? - וואס ווירדען דיעזע אַנטוואָרטען? געוויס
ווירדען יעדער זיך פֿאַלגענדעס מאַמען אַיטערן! דער קאזער
איזט איין נאר נאָסער הערר! ער קאנן מיר איינע פֿאַלגען
אויגעבערענע זיך מאכען; דאס קאנן מיר איינע פֿאַלגען
אונד פֿעלע רייכטיגער שטענען, דאמיט אַך דער נליך-
ליכסטע מענטש אויף ערדען ווערדען! אַבער דער קאזער קאנן
מיד ענען זאָ גוט איינשטערען אונד אומבירינגען לאסטען,
מין נליך אָדער מין אונגליק האַנטען איינציג אונד אללין
פֿאַן זיינעס וויללען אב! . . . דיעזען בענעפֿאַר האט, וויא נע-

דיא מיסטען מענטשען זאָ דענקען, וויא זיא, עס איזט אין
ווארעס נליך, דאס נור וועניגע מענטשען זאָ טהאָריס זינג,
וויא אַך, אום זיך מיט קבלה אָדער מיט יענען וויססענ-
שאפטען צו בעפֿאַסטען, דא צור ערקענטניס דער נאמור
פֿיהרען! . . .
אונד ווארום בערראכטען זיא הערר ראבבי, עס
אלס נליך, דאס ניכט פֿעלע מענטשען מיט דער קבלה זיך
בעפֿאַסטען? - פֿראנצוס סאנדערס.
דאס געשיעט דעסחאלב (ערווערטערט פֿערדא) ווייל
יענע מענטשען, דא יזך מיט דער קבלה בעפֿאַסטען,
דיא אַך אלס זאָלע אַנדערקענען, ניכט הייראשען אונד
אויך ניכט פֿאַסען זינג! . . .
"אויך ניכט פֿאַסען! (רייפֿע סאנדערס טיעף ערשטוינט)
אויך דאכטע אַיטע, דאס דא, קאבנאליסטישען דא
פֿאַססטען מענטשען זינג אונד דא איינענליכען גרוגה-
פֿילער בילדען, אויך דענען דא וועלט געווען פֿערהאָר!
נוך נון! (אונטערבייך אויך דער זינג געלעהרשע)
דיא קאבנאליסט ווירד וואָהל פֿאַרמאט, דאך נור נאך איה-
רער האָהרען אויפֿפֿאַסטונג, לייטע איהרעס נליך-
כען, מין ליעבער הערר סאנדערס, ווירדען געוויס פֿאַר איי-
נער זאָלבען פֿאַסמייניקייט שוידערן אונד דיעזעלבע אום
פֿאַללעס הערענען פֿערהאָסטען!
אונד זיא הערר ראבבי, זינג אויך אין דערארטיגער
קאבנאליסט, דעסטען פֿאַסמייניקייט וויר געוואַהליכען מענטשען
פֿערהאָסטען מיכעס? - פֿראנצוס סאנדערס.
ליידיגער בין אויס נאך ניכט! (הייפֿע פֿערדא וויפֿ-
צענד אום) אויך ווילל ערנסט איין זאָלבער ווערדען! דאס
געהט יעדאך ניכט זאָ שנעל! . . .

הערך מאריך ע ס ע ס אים מאנן הער איינענמליך איינע ארוואקאטען נאר ניכט בענגאט-הינט האטטע, דא ער וויסען אונד ניכט אין הא-העם מאסע בעזימט, אום זיינע פערטהיידיגונג אויך זעלבסט מיט גוטעם ערפאלגע פיהרען צי קאנגען. הערע ע ס ע פ ס העלמט ביא זיינעם פעהרארע איינע איינערסט גייסטרייכע אונד שוואונגפאללע רעדע, אין וועלכער ער אנטער אנדערס פאלגענ-דעס זאגט:

„האָהער גערניכטס-האַף! אַך האבע אין בע-צוג אויף שאַנערער פּאַלגענדעם געשריבען: מאן קאנן משהיג, וואו קאנן גרוואס אונד הארט זיין גע-נען דאס שוואכען, ווייל מאן דערען גענגער-שאפט ניכט פערשטעט! מאן איז אבער דעמשהיג אונד קריעכענד דען שטארקען געגענאיער, פאן דערען זייטע איינע געפאהרעהאָט!“ - שא-נערער האט פיר דיעזע שילדערונג זיינעם באראק-טערס געגען מיך דא פירעם-קלאגע אנגעשטרענגט. נון מאגע ער עס זיך זעלבסט שארבייכען וועגן און געגען איהן שמוציגע געהיימיססע און דאס ליכט ציעהע, דא און זאנסט ניכט איינפערדעקט האטטע. און האבע געמליך בעזיינען אין דער האנד, דאס דיעזער שאנערער, ענטגעגען דעם לעטצטווייליגן וואונטע זיינעם שמערבענדען פאטערס, האכאכט-בארע זאמען אויף דאס שמוציגעס ווייזע אים איהרער וואהונג פערטרעב, ער נאהם געמליך אין זיין הויז איינע גראסע אנצאהל פערטווארפענער פורענ-ציממער, אויף, וואוהיך דא ערוואהנטען האק-אכטבארען זאמען זיך מאראליש גענאטהיג זאהען, דיעזע וואהונג צו פערלאסען! אונד וואס גלויבט דער האָהער געריכטס-האַף? ווער ווארען דיעזע האָכ-אכטבארען זאמען, דאס פאן שאנערער הויך זאלך פערטווארפליכע משטעל צו פערלאסען? איהרער וואהונג געצוואונגען וואוהרען? דא איינע וואר דאס גרויסע ער משטער, אונד דא אנדערע דאס גרויסע ער דעם העררן שא-נערער! (בעוועגונג אונד ענטריסונג אונטער דעם צישויער-פובליקום.) אונד דיעזער מענטש קלאמט מיך און ווייל און געשריבען האבע, דאס ער געגען דאס שוואכען דען דערען פיינשאפט ער ניכט צו פירכטען האט: גרויס אים אונד הארט איזט! - איבערהויפט האט שאנערער דאס מע-טהאָרע, דא לייעט הויך זיינע בעשטפאנגען איי-נצשיכטערן, וואס דאוור שטארטשעייטיג אין אנראם מאכט, דאס טרייבט שאנערער הער אין ווען! און האבע אלל דעם אויפדעקען מיססען ווייל שאנערער הויך דען געגען מיך אנגעשטרענגטען פירעם-פרא-צעס מיך יא געצוואונגען האט, פאן זיינעם שאנער-ליבען טרייבען דען שיליער דעם געהיימיססעם הוינונגצוריסען, אונד נון זעהע און דער ווייטערען

ענטוויקעלונג דיעזע פירעם-פראצעסעס מיט רעה אונד פערטרויען ענטגעגען! . . . נון ווארדע עס ציגענע-פעהראר געשרימען. גראסעס אויפזעהען עררענטען דא אויסזאגען דעם דר' פ ע ר י מ ז דעם פערטערטער דער מוטער אונד דער שוועסטער שאנערערס. דיעזער גאב געמליך פאלגענדעס צו פראטאקאל: „דער פאטער שאנערערס הימטערלעס דיעזעס דאלס הויז און דער קרוגער-שטראסע מיט דער אויסדריקליכען בעדי-גונג, דאס דא מוטער אונד דא שוועסטער שא-נערערס איהרע וואהונג, וועלכע זא אים ערסטען אונד דריטען שטאקע האטטען, אויך ווייער בע-האלטען זאללען! - נאך דעם מאָדע דעם פאטערס פערטערטעהען שאנערער דען צווייטען אונד פיר-טען שטאק אלס וואהונגען פיר, פערטווארפענע פרויענציממער.“ זיינע שוועסטער, דא נאטירליך אין איינעם זאלך, פערטווארפענען הויזע, ניכט וואהנען וואללטע, ווענדעטע זיך און דא פאליציי אים אכ-הילפע, דאך איינע ערפאלג, באלד דארויף שטארק דא מוטער שאנערערס, דאס היידערויך פרויענצווארדענע שטאקווערק פערטווארפענע שא-נערער זאגלייך בעוועפאללס און פערטווארפענע פרו-ענציממער. זיינע שוועסטער מיססע דא נון וואהונג פערטווארפענען, דא אונד פאן איהרעם פאטער מעס-טאמענטארשי צונועבזעט וואוהרען! - איבערהויפט האט שאנערער נאך דעם מאָדע זיינעם פאטערס אים דער קאססא 46,000 גולדען ענטווענדעט, ער בערויפגעטע, דער פאטער האטטע איהם דיעזען בעטראג געשען! דאס דעם ניכט ריכ-טיג, דאס געהט אים דעם אומשטאנדע הערפאר, דא זיין פאטער וועניגע מאנע פאר דעם טאָדע אָרד-גונגסמאסיג טעסטאמענט מאכטע, און וועלכעס אבער דיעזעם געשענקעס קיינע ערוואהונג גע-שיעהט! . . .

שאנערער, דער בעקאנטליך איינע איינערע שטייערע, הארטע אללע דאס געגען איהן גע-מאכטען אויסזאגען מיט האהנישעם לאַבעלן און ער זאגטע און זיינעם פעהרארע נאנין קורין: „און האבע מיך ניכט פערפאלגעטע געפארט, מיט דעם זינגען ג' ש ק ר א צו העללירען, ווייל 10 מאנע זייט דער שטאטמעהראבלען בעלידינגען געשרי-בען ווארען, וואס דא פערטוועהונג מינגעס הוי-זעס בעטרייבט, זא ווירד דיעזעלכע הויך מינגען הויז-פערטוואלטר בעווארנט: און קוממערע מיך ניכט דארום, און ווען דאס זעלבע פערטוועהעט, - וואס ענדליך יענע 46,000 גולדען אבעלאנגט, מיך האבע און מינגעס ארוואקאטען בערייטע דא ווי-זונג געגעבען, דיעזע סוממע צוריקצואהאלען!“ דער ארוואקאט דר' פ א ט ט א י בעפאסטע זיך וועניגער דאמיט, דאס פאָהנעהען זיינעם געזונ-

גונגס-געזאמטען שאנערער צו רעכטפערטיגען, דא דיעס יא פעהרארענע מיהע געוועזען ווארע, ער ער-נאם דאהער בלאָס זיינע גאללע געגען דא פירעסע, וועלכע דא עהרע דער לייעט אָפּט דורך איהרע העפטגיגייט בעזודעלט אונד קראַנט, - פּיעל ווירקזאמער שפראך דר' מאַרקברויטער, דער זיינע רעדע מיט דעם זאמען פלאָס: „שאנערער פיהרט דאס מאָדעל אים מונדע, האלט אבער דאס אונז צו אים אים הויזע!“ (אללגעמינע בע-וועגונג.)

פירליך, דא געשווארענען, דער מעהרהייט נאך אנט-סעמטען, שפראכען איבער ע ס ע פ ס אונד זיינען מיטארבייטער האהן דאס „שולדיג“ אויס, דיעזע ווארדען יע 4 וואָבען אונד רעכט אונד צוזאמען צו איינער געלד-שטראפע פאן 60 גולדען פערטווארפליכט, אלליין אין דער אָפּגענטליכען מי-גונג בלייבט שאנערער טראַצעדעס פיר אללע צי-טען ערניכטעטע, אלס איין מענטש, דער זיינע מוט-טער אונד זיינע שוועסטער דורך, פּיעל-וואַרפענע פרויענ-ציממער“ אים דער וואַהונג ה-ניסידראַנטע!

פּערשיעדענע נייאיקייטען.

* (דא דע לע גא צי אָ נע ו) האבען איהרע ארבייטען בענעדעט, זא האבען אללעס בעווייליגט, וואס דא געמיינזאמע רעניערונג נור פאָרדערטע, דא פאָלקער עסטעררייכ-אונגאריע האבען געוויס קיינע גונדע, דיעזען הערערען געגען איבער זיך צו איינעם דאנקע פערשפליכטעט צו פיהלען.

* (ווי דער דא יידישען גרונג-בעזיצער אונד דא ניס טליכ-קייט) אין זאלכער פראצעס ווארדע נייערדינגס, אס 17 יענעס זיינעם דעם פערטוואלטרע-אייס-שוססע דעם ארעבונדער קאמיטאט פעהראנ-דעלט, אין דעם אָרטע קאזוערס-דאָרף קייפטע געמליך דער יידישע איינוואהנער בעגרייכער לוי-ר' א שאן אים יאהרע 1870 אין גונדע-שטיק פאן איינעם קאטאהאליקען, פאר קורצעס דעם פאָרדערטע דער דארטיגע יידישליכע פאן דעם ערוואהנטען ווערען דא קורכענ-אבנאבען פאן יאהרע 1872 ביז 1883 אים בעטראגע פאן 99 גולדען, דא דער יידישע גונד-בעזיצער דא צאהלונג פערטווייערטע, קאם עס צום פראצעס, דער שמוהל-ריכטער פעהראר-טעהאליכע דען ווערען צו צאהלונג, אונד דער וויצע-געשפאן בעשטאטיגע אויך זיינערווייטע דיעזעם אורטייל, דרייא מיטגלעדער דעם אויסשוססעס, וואַרונטער אויך דער קאטאהאלישע פאָהרער דאָמ-נאנא ווייט, בעצייכענעטע דיעזעם אורטייל אלס

פּאַלליעטאָן.

דער בעקעהרטע פּילאָפּאָף.

- איינע ערצאהלונג אים דעם 17 יאהרהונדערטע. - (12טע פאָרשונגען.)

„מינע שוועסטער בילה זאה, (ערווייערעט סאג-דערס מיט שלעכט אונטערדריקעס שפאָטע) וויא דא, הער ראכט, פאָר איינעם שפינעל געשטאנדען אונד קא-מישע געניכטער!“ געשניטענע האבען און פאָל-נון, דאס אים וואָל מאלן! (ערווייערעט פעהראר מיט טיעפעס ערנסט) ווערען זא דאך, ליעבער הערר סאג-דערס! דער מענטש איז דאצו פעהראמט, ווען ער אונ-טער מינשען קאָסטט, אימער איינע ערנסטע מינע אנגעזעהען, אָבנליך סאן איבער דאס טהאָרהייטען אונד פערקעהרטהייטען דער מיססען געגען הויפּט הערליך אויפלאכען מאַכטע! דאס אים אין גראַסע צוואנג, דען אונס דא זאגענאנטע „שקליכקייט“ אָדער „אנשטאנדיגקייט“ אויפגעהנגט, סאן פיהלען זיך דאן וואָל, ווען סאן אל-ליין אים צימטער אים, זיך דען שפינעל צו שפעל-לען אונד קאָמישע גענוכטער צו שניידען, אים ענדליך איינמאל העלל אויפלאכען צו קאנגען, דא לוס היעזע וואנדעלט מיך נאמענטליך דאמאלס הייפּט און ווען און פיעל געלעבט האבע, ביים פאָרשען נאך דען עווען וואהר-הויטען דער נאטור פערניגעטע אויך זא ליכט אן דער ערדע, וועלכע דאך נור איין גראַסע „נאָרען-הויז“ אים! אויף דער ערדע ווערדען דא מיססען איינוואהנער פאן דער פּיסקען איהרע דער ליגע בעהערעטע, אללעס ווירד פאָרמליך צו ליגע צו צאָנען ער - עס ווירד

יערער פערלאכט, פּיערפאלג, צום ער הונדערט פערדאכטט, דער ניכט אין דאס אללגעמינע ליגע מיט איינשטימט! . . . ווען מיך דאהער דאס וועלכעס פאָפּט ווייט, ווייט איבער דיעזען הויפּט פאן ליגען אונד הייב-לען הינוענענעפיהרט האט, דאן זעהע און צו וויילען אין דען שפינעל, דא ער מיר מירן פּיערנאנליכעס ווערען ציינט, דא ער זאגטע אויך מיך וויינער און דאס טווייגע געשריבען דעם ערדעלעכעס, אונד דאס אים דאס בעסטע מיטעל געגען יודע אייטעליקייט, פאן דער נאמענט-ליך דער גענויפּטען קאנן, דער זיך פּיערפאלג איינער געלעהראטקייט פיר עטוואס בעסטערעס, פיר איין ערהאבע-נעיעס ווערען דינקט! . . .

סאנדרעס הארטע אלל דאס צו אָהנע נאטירליך דען האָהען געדאנקענע, פּלוג, דא ערהאבענען אנטוואונגען דעם געלעהרעטע מאנעס איבער דאס פּיערקהרטהייטען דער מענט-ליכען געוועלשישאפט צו פּיערפאלגען, מיט שפאָטענישע לא-כעלן נאהם ער ווייערע דאס וואָרס אונד זאגטע: „אבער, הער ראכט! און געשענען איהנען, ווארום און מייערע שוועסטער בילה דאך איינען גלויבען בענענליך דעסטען שונקטע, וואס זא איבער זא בעריכטעטע, דאס ריהרס דאהער, ווייל זא מיר אויך אין אונדערע בעצעהונג פאסט וויא איין קינד פּיערפאלגען, ווארום האטטע און ניכט גלויבען זאללען, דאס פאך דעם שפינעלע קאָמ-שע ענויטער שניידען, ווען זא זיך צום ביישפיעל זאלכע איינפאכע זאכען ניכט צו קעלארען וויססען, וויא צום ביי-שפיעל!“ וואָצו אונד ווארום דאס מענטשען נעכאָרען ווערען! . . . (זאגטע פעהראר הערליך אויפלאכענד) זאנען

דא מיר אלאו: וואָצו ווערען דא מענטשען איינענמליך נעכאָרען?

וואָצו דען אנדערס (ערווייערעט דער הויז-הער מיט פיעלער זעלבסטגעפאלליקייט), אלס אים פאָפּט צו זיין, צו הייראטען אונד קנעדע צו האבען! פירליך! אלל דיעס אים נור איינע פאָרבעייטונג צו איינעם האָהערען צוועקע, דיעזער האָהערע צוועק אים דאמיט דא מענטשען איין זעליגעס ענדע איינענמליכע, אין דען היממעל קאָסטען אונד האָרט דען לאָהן פיר איינען נאָטעספירטיגען לע-בענס, וואָרנעל ערהאלטען!“

ראכט, זיך פעהראר שווען לאנגע נאך דיעזען אויס-איינאנדערזעצונגען זיינעם קווארטירער-נעכערס, דאן אבער זאגטע ער:

„וויא האבען געכט, מירן ליעבער הערר סאנדרעס! ווען דא מענטשען ניכט הייראטענען, ווען זא ניכט פאָפּט וואָרען אונד ווען זא ניכט דא פּוּרס פאך דער האָללע אונד דא האָפּפונג אויף איינע הימלישע בעלאָה-גונג האטטען, דאן ווירד עס אויף דיעזער ערדע באלד קיינע מענטשען מעהר געבען! זא ווירדען יא איינער דען אנדערע בעזיינען אונד ערשאַרען!“

„ניכט וואהר אלאו, און האטטע דעם! (רעיט סאג-דערס פיייווי אים) ניכט וואהר, און האטטע דא איינענעם ליכע אורזאכע דעם מענטשליכע לעבענס אונד שפּיערענעם קלאר ערפאסט, אָהנע זא פיעל שטודירט צו האבען, אלס זא, הער ראכט!“

„נאנין נעוויס! (ענטגענעטע פעהראר ביטטער לא-כעלנד) זא האבען נאנין רעכט! זא זינר אום פיעלעס קליינע, אלס אויך, עס אים אויך איין גראַסעם גליק, דאס